

Verdiepingstraject Het Andere Gedicht

Een lijn naar buiten

Iedereen herkent en erkent dat de talige ontwikkeling van mensen met een verstandelijke beperking van belang is én laagdrempelig gestimuleerd wordt door met ze te schrijven. En toch drogen taalactiviteiten op instellingen vaak weer op. Waarom?

Tijd en geld zijn belangrijke redenen. Maar ook: ervaring en expertise ontbreekt. Dat is één van de redenen dat Special Arts begin 2019 een verdiepingstraject rondom taal en poëzie startte, voor een selecte groep enthousiaste begeleiders van mensen met een verstandelijke beperking. Begeleiders en vrijwilligers die we kennen uit de basistraining 'Het Gedichtenlaboratorium in gebruik' werden uitgenodigd zich te onderwerpen aan vijf intensieve dagdelen training, huiswerk en stages. Al in de eerste bijeenkomst doopten ze zichzelf *De Taalverleiders*.

Drie maanden later rondden acht zeer betrokken, gretige Taalverleiders het traject af. Ze ontwikkelden zich zichtbaar, niet alleen op het gebied van kennis en kunde rondom taalvorming, maar ook op het vlak van visie en missie. Special Arts heeft daarmee acht nieuwe, autonome workshopbegeleiders ter beschikking, die alle acht op een integere manier omgaan met de doelgroep en bij iedere deelnemer zoeken naar de juiste ingang om de eigen taal te bevorderen. Allemaal hebben ze ervaren wat oprechte aandacht en een beetje begeleiding kan betekenen voor iemand met een beperking of niet-aangeboren hersenletsel.

Zo vertelt één van de verleiders, naar aanleiding van een gesprek over het

EEN STREEP

Ik trok een streep;
tot hier,
nooit ga ik verder dan hier.

Toen ik verder ging
trok ik een nieuwe streep,
en nog een streep.

De zon scheen
en overal zag ik mensen,
haastig en ernstig,
en iedereen trok een streep
iedereen ging verder.

Toon Tellegen

Inzet op verduurzamen van het taalaanbod

gedicht *Een Streep* van Toon Tellegen in een groepje deelnemers:

'Bij mijn deelnemer Eric - die zijn hele leven al dicht en tekent - ontstond een geweldig lijnenspel van tegenstellingen. Erik vroeg zich af: "is de lijn sterk genoeg of lijkt dat maar zo? Is de lijn gegrond of zweeft hij ergens?"

Deelnemer Maarten schreef de prachtige zin: *Na een periode van*

langdurig gevangen zijn in de vicieuze cirkel trek ik nu een lijn naar buiten.

En Leidje vertelde over de verstoorde lijnen tussen haar en haar vier zussen. Naast dat Leidje niet meer kan lezen en schrijven is ook haar korte termijngeheugen weg. Toen zij in een volgende bijeenkomst haar vertelstroom voorgelezen kreeg, zei ze verrast: "Heb ik dat allemaal verteld? Ik weet niks meer, behalve dat ik het een heel fijne middag vond!"

Met eenzelfde verwondering als deelnemer Leidje spreken onze nieuwe begeleiders over hun deelnemers, hun ontwikkelingen en hun vondsten. Bij iedere ervaring die ze opdoen, wordt de waarde van taalbijeenkomsten duidelijk: er wordt gedeeld, er komen verhalen en herinneringen die anders nooit zouden komen en gehoord zouden worden, mensen stellen zich

kwetsbaar op en geven vorm aan de dingen die in hen spelen. Tegelijk wordt er gespeeld met taal. En mensen worden er blij van, zowel de deelnemers als de begeleiders. Dat is niet zo verwonderlijk: er is nabijheid, de deelnemers voelen zich gehoord en daarmee erkend. En daarvoor hoeft je niets te onthouden van wat je verteld hebt: de erkenning is een enorme waarde op zich.

Iedere bijeenkomst van het Verdiepingstraject start met het delen van opgedane ervaringen. En iedere keer weer zijn daar kippenvelmomenten bij: waarin een veelzeggende tekst wordt voorgelezen, of waar een prachtig moment met een deelnemer beschreven wordt. De begeleiders uit het Verdiepingstraject buitelen soms over elkaar heen van de mooie voorbeelden. Maar er zijn ook lastige dingen. Wat als er gehuild wordt in de groep, of wat als deelnemers geen zin hebben? En hoe om te gaan met

Er zijn ook lastige dingen. Wat als er gehuild wordt in de groep...

managers die geen idee hebben wat je waarom aan het doen bent?

Door veel te delen en veel zelf te oefenen, her en der onderbouwd door een theoretisch kader, vinden deze kersverse taalvormingsbegeleiders, net als hun eigen deelnemers, hun eigen manier om te werken met taal en poëzie. Ze worden allemaal eigen. Nee, dat waren ze al lang. Ze leren vooral daar op te vertrouwen en daar mee te werken. En dat is precies waar

het zijn veel lijnen
met hoeken
paar bochten
zwart en wit

er zijn strepen die dezelfde kant op lopen
in het midden raken ze elkaar aan

— Jeroen Bouwmeester
uit 'Waar ik weg waai'

Je hoeft niet altijd een hele les, of twee georganiseerde uren te besteden aan de talige ontwikkeling van cliënt of leerling. Project *Het Andere Gedicht* en de werkwijze *Taalvorming* gaan in essentie maar over één ding: aandacht voor de eigen taal. Dat betekent dat de meest uitgekledde vorm het praatje is dat je toch al maakte bij de koffieautomaat, onderweg in het busje, of wachtend op...

Daarbij hoeft je maar 'weinig' te doen: écht luisteren en een oprecht geïnteresseerde vervolgvraag stellen

die wat er net verteld is, verdiept, de verteller even laat nadenken, of verder laat vertellen. Vraag daarbij altijd naar een persoonlijke, specifieke ervaring, probeer algemene vragen te vermijden. Even samen iets opschrijven, of vooral even die extra vraag stellen en goed luisteren, dat is waar het werkelijk over gaat. Daar heb je niet zo heel veel tijd voor nodig...

Uit: vraag en antwoord van Blindschelders & Raadsman, Kennisplatform Special Arts

Taalvorming en waar *Het Andere Gedicht* over gaan, groei vanuit eigen kracht. De Taalverleiders zijn eigenlijk De verspreiders van Authenticiteit.

Special Arts wil blijven verduurzamen. De noodzaak voor taalstimulering in instellingen voor mensen met een verstandelijke beperking, niet-aangeboren hersenletsel en het speciaal onderwijs is groot. Heb je interesse in een basisworkshop, een verdiepingworkshop of een verdiepingstraject, kijk dan eens op het gedichtenlaboratorium en maak je interesse kenbaar.

Inge Raadschelders
(trainer verdiepingstraject)
Blindschelders & Raadsman

Tips om met poëzie aan de slag te gaan

Inspiratie

- › Bezoek samen de bibliotheek en leen een paar gedichtenbundels.
- › Lees er elke dag bij de koffie een voor.
- › Wandel door een winkelstraat en fotografeer met je telefoon: woorden op gevels, verkeersborden, reclameborden. Kies de mooiste woorden en maak je daarmee je eigen winkelstraatgedicht.
- › Gebruik muziek of een afbeelding als inspiratiebron.

Aan de slag

- › Kies één van de werkvormen op het gedichtenlaboratorium.
- › Zorg voor voldoende begeleiding, met name om te typen.
- › Kies een thema dat actueel is: griep, vakantieplannen, ruzie, jaargetijde.
- › Houd een 'één-op-één gesprekje' en verwerk het tot gedichtje.
- › Luisteren en doorvragen: Wat zag je, wat rook je, wat voelde je?

Tonen

- › Hang een wisselgedicht in de etalage.
- › Maak inpakpapier met gedichten.
- › Ga voordragen in de bibliotheek of boekhandel.
- › Maak een afspraak met de plaatselijke krant voor 'gedicht van de maand'.
- › Schrijf je mooiste zin op een koffiemok.
- › Laat een printje achter in bus, trein of supermarkt.
- › Spreek je gedicht in en post het op social media.
- › Maak muurgedichten ... ga stoepkrijten, met een sjabloon van een gedichtregel.

pArt

NIEUWS OVER KUNST VAN MENSEN MET EEN HANDICAP

Neem nu een abonnement pArt voor slechts

€22,50

Zo ontvangt u nieuws en achtergrond over

- kunst van mensen met een handicap
- ateliers ■ exposities
- activiteiten ■ onderzoek

Bel 033-4328033
of mail info@specialarts.nl